

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU
EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE
FACULTY OF SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION

12.

MEĐUNARODNI
NAUČNI SKUP
„SPECIJALNA
EDUKACIJA I
REHABILITACIJA
DANAS”

12th

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE
“SPECIAL
EDUCATION AND
REHABILITATION
TODAY”

ZBORNIK RADOVA

PROCEEDINGS

Beograd, Srbija
27-28. oktobar 2023.

Belgrade, Serbia
October 27-28th, 2023

UNIVERZITET U BEOGRADU – FAKULTET ZA
SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU

UNIVERSITY OF BELGRADE – FACULTY OF
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION

12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine

Zbornik radova

12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023

Proceedings

**12. MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP
SPECIJALNA EDUKACIJA I REHABILITACIJA DANAS
Beograd, 27–28. oktobar 2023. godine
Zbornik radova**

**12th INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
SPECIAL EDUCATION AND REHABILITATION TODAY
Belgrade, October, 27–28th, 2023
Proceedings**

Izdavač / Publisher

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation

Za izdavača / For publisher

Prof. dr Marina Šestić, dekan

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief

Prof. dr Svetlana Kaljača

Urednici / Editors

Prof. dr Ljubica Isaković

Prof. dr Sanja Ćopić

Prof. dr Marija Jelić

Doc. dr Bojana Drljan

Recenzenti / Reviewers

Prof. dr Tina Runjić

Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska

Prof. dr Amela Teskeredžić

Univerzitet u Tuzli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina

Prof. dr Slobodanka Antić, prof. dr Milica Kovačević, doc. dr Nevena Ječmenica

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Lektura i korektura / Proofreading and correction

Dr Maja Ivanović

Maja Ivančević Otanjac

Dizajn i obrada teksta / Design and text processing

Biljana Krasić

Zoran Jovanković

Zbornik radova biće publikovan u elektronskom obliku / Proceedings will be
published in electronic format

Tiraž / Circulation: 200

ISBN 978-86-6203-174-7

Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije učestvovalo
je u sufinansiranju budžetskim sredstvima održavanje naučnog skupa (Ugovor o
sufinansiranju – evidencioni broj 451-03-1657/2023-03).

ZNAČAJ ŠKOLSKE ANGAŽOVANOSTI UČENIKA ZA PREVENCIJSKU PRAKSU*

Dragana Bogićević***, Branislava Popović-Čitić

Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Uvod: *Savremena preventivna praksa umnogome se oslanja na intervencije usmerene ka jačanju protektivnih faktora, među kojima se, kada je u pitanju školski kontekst, sve više ističe značaj angažovanosti učenika u školi. Školska angažovanost, kao multidimenzionalni konstrukt koji uključuje bihevioralnu, emocionalnu i kognitivnu komponentu, neretko se povezuje sa nizom pozitivnih razvojnih ishoda koji mogu biti u funkciji prevencije različitih vidova problema ponašanja učenika.*

Cilj: *Sagledavanje značaja školske angažovanosti za promociju pozitivnog razvoja i prevenciju problema ponašanja učenika.*

Metode: *Sistematski pregled relevantnih istraživačkih studija u kojima je ispitivan uticaj školske angažovanosti na različite aspekte funkcionisanja učenika. Baze podataka za pretragu studija bile su APA PsycArticles, Springer-Link, Wiley, MEDLINE, SAGE i ERIC.*

Rezultati: *Rezultati sprovedene analize dosledno pokazuju da je visok nivo angažovanosti učenika, naročito na bihevioralnom i emocionalnom planu, povezan sa generalno boljim akademskim postignućem, poželjnim socijalnim prilagođavanjem učenika, ispoljavanjem pozitivnih emocija i korišćenjem efektivnih strategija rešavanja problema. S druge strane, nizak nivo angažovanosti učenika izdvaja se kao značajan prediktor različitih oblika problema ponašanja. Naime, istraživanja ukazuju da je nizak nivo školske angažovanosti povezan sa učestalim bežanjem učenika iz škole, neizvršavanjem školskih zadataka, nepoštovanjem školskih pravila i niskim nivoom povezanosti sa školom. Dodatno, nedovoljna angažovanost učenika u školi povezana je sa različitim eksternalizovanim i internalizovanim problemima, kao što su delinkventno ponašanje, zloupotreba psihoaktivnih supstanci i visok nivo depresivnih i anksioznih simptoma. Na kraju, angažovanost učenika snažno je povezana*

* Rad je proistekao iz projekta „Društvene devijacije, kriminal i problemi ponašanja: uzroci i društvena reakcija”, čiju je realizaciju podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije (ugovor br. 451-03-47/2023-01/200096).

** draganabogi@outlook.com

*** Student doktorskih studija

sa završetkom i/ili nastavkom školovanja. Postoje čvrsti empirijski dokazi koji sugerišu da je nizak nivo angažovanosti učenika značajan prediktor ranog napuštanja školovanja.

Zaključak: *Nalazi istraživačkih studija nedvosmisleno upućuju na zaključak da školska angažovanost predstavlja snažan resurs za preventivnu praksu, te da je celishodno, tokom celokupnog obrazovno-vaspitnog procesa, primenjivati intervencije kojima se neposredno podstiče aktivna angažovanost učenika školi, te posledično unapređuju pozitivni razvojni ishodi i preveniraju različiti vidovi problema ponašanja.*

Ključne reči: *angažovanost učenika, preventivna praksa, problemi ponašanja*

UVOD

Savremena preventivna praksa zasniva se na dizajniranju i implementaciji programa izvedenih na postavkama komplementarnih pristupa preventivne nauke, pozitivnog razvoja mladih i rezilijentnosti. Perspektiva pozitivnog razvoja mladih doprinela je pomeranju fokusa preventivnog delovanja sa redukovanja rizičnih faktora na osnaživanje i jačanje raznovrsnih protektivnih faktora, odnosno na unapređivanje individualnih i sredinskih snaga, resursa, potencijala i prednosti koje su u direktnoj funkciji kako promocije pozitivnog razvoja mladih, tako i prevencije problema u ponašanju (Stojanović i Popović-Čitić, 2022). Angažovanost učenika u školi izdvojena je kao jedan od ključnih faktora za pozitivan razvoj mladih i celoživotne pozitivne ishode, kao i prevenciju problema ponašanja (Rumberger & Lamb, 2003). Školska angažovanost je višedimenzionalni konstrukt koji meri učešće, posvećenost i pažnju učenika u školi (Singht et al., 2002). Angažovanost učenika uključuje kognitivnu, bihevioralnu i emocionalnu dimenziju. Kognitivna angažovanost se odnosi na nivo investiranja učenika ili motivaciju za učenje, dok bihevioralna angažovanost podrazumeva participaciju učenika i odnosi se na njihovo uključivanje u nastavne i vannastavne aktivnosti (Fredricks et al., 2004). Emocionalna angažovanost u školi obuhvata osećanja pripadnosti i odnose učenika sa vršnjacima, nastavnicima i školom u celini (Appleton et al., 2008; Fredricks et al., 2004).

CILJ

Cilj rada je da se sagleda značaj školske angažovanosti za promociju pozitivnog razvoja i prevenciju problema ponašanja učenika.

METODE

U radu je dat sistematski pregled relevantnih istraživačkih studija u kojima je ispitivan uticaj školske angažovanosti na različite aspekte funkcionisanja učenika. Radovi su pretraženi i preuzeti iz onlajn baza podataka kao što su *APA PsycArticles*,

Springer-Link, Wiley, MEDLINE, SAGE i ERIC. Za pretraživanje baza korišćeno je nekoliko ključnih reči i njihovih kombinacija: school engagement, student engagement, behavioral problems, prosocial behavior, student well-being.

REZULTATI

Rezultati sprovedenog sistematskog pregleda ukazuju da je nivo školske angažovanosti povezan sa nizom različitih akademskih i razvojnih ishoda učenika. Od polaska u školu i kroz različite nivoe obrazovanja bihevioralna, kognitivna i emocionalna školska angažovanost istakla se kao značajan faktor akademskog postignuća učenika (Fall & Roberts, 2012; Hughes et al., 2008; Ladd & Dinella, 2009; Li et al., 2010; Reyes et al., 2012). Visoko angažovani učenici, naročito na bihevioralnom i emocionalnom planu, imaju bolje ocene i generalno visoko školsko postignuće (Chase et al., 2014; Li & Lerner, 2011; Sciarra & Seirup, 2008; Sirin & Rogers-Sirin, 2004; Voisin & Elsaesser, 2016), uspešnije se prilagođavaju školi i školskom pravilima (Li & Lerner, 2011), imaju visoke akademske aspiracije i tendenciju da nakon srednje škole nastave visoko obrazovanje (Wang & Eccles, 2012; Wang & Eccles, 2013; Wang & Holcombe, 2010; Wang & Peck, 2013). Dodatno, uočena je povezanost između visokog nivoa školske angažovanosti i psihičkog i fizičkog blagostanja učenika (Steele & Fullagar, 2009), završetka i/ili nastavka školovanja, uspešnog socioemocionalnog prilagođavanja (Archambault et al., 2009; Brand et al., 2008) i motivacije (Ryan et al., 1994). Pored toga, pojedine studije pokazale su da je visoka školska angažovanost generalno povezana sa pozitivnim prilagođavanjem učenika (Simons-Morton & Crump, 2003), ispoljavanjem prosocijalnih emocija i upotrebom efektivnih strategija rešavanja problema (Reschly et al., 2008). Dodatno, utvrđeno je da je angažovanost učenika pozitivno povezana sa nižim stopama agresivnog ponašanja, uključivanja u vršnjačke bande i rizična seksualna ponašanja adolescenata (Reschly & Christenson, 2006; Wang & Peck, 2013). Osim toga, visoko angažovani učenici generalno ispoljavaju manje problema u ponašanju (Hirschfield & Gasper, 2011), uključujući i buling (Yang et al., 2018). Rezultati studije Fišera i Bonda (Lamari-Fisher & Bond, 2021) ukazali su da je visoka angažovanost učenika u školi snažan protektivni faktor za ispoljavanje delinkventnog ponašanja, od statusnih prestupa, pa do ozbiljnih krivičnih dela protiv imovine ili života i tela. Takvi nalazi u saglasnosti su sa nalazima drugih autora koji su istakli angažovanost u školi kao snažan protektivni faktor kako za mlade uopšte, tako i za mlade koji su u povišenom riziku od ispoljavanja problema u ponašanju (Herrenkohl et al., 2003; Minnard, 2002; Zingraff et al., 1994). Istraživanja sugerišu da je veća verovatnoća da će učenici doživeti pozitivne rezultate u školi i van nje kada su aktivno angažovani u učionici (Wang & Peck, 2013), kao i da je angažovanost učenika u pozitivnoj korelaciji sa važnim društvenim, emocionalnim i bihevioralnim kompetencijama koje su neophodne tokom odraslog doba (Wang & Fredricks, 2014).

Sa druge strane, nedovoljna školska angažovanost učenika, naročito na dimenzijama bihevioralne i kognitivne angažovanosti, povezana je sa problemima ponašanja u školskom okruženju, ali i u drugim kontekstima. Naime, nizak nivo

angažovanosti učenika povezan je sa bežanjem iz škole, neizvršavanjem školskih obaveza i zadataka, nepoštovanjem pravila u učionici i ispoljavanjem nezainteresovanosti za školu. Takvi učenici tokom adolescencije i kasnije, u odraslom dobu, češće prijavljuju ozbiljne probleme u ponašanju, kao što su delinkventno i kriminalno ponašanje i zloupotreba droga (Henry et al., 2012; Hirschfield & Gasper, 2011; Li & Lerner, 2011; Li et al., 2011; Wang & Fredericks, 2014). Dalje, istraživanjima je uočeno da su niski nivoi angažovanosti učenika na bihevioralnom i emocionalnom planu povezani sa višim stepenom distresa kod učenika i ispoljavanjem više depresivnih simptoma (Li & Lerner, 2011; Wang & Peck, 2013). Na nešto starijem uzrastu ispitanika utvrđeno je da školska angažovanost negativno korelira sa nivoom anksioznosti kod učenika, te da visoko angažovani učenici ispoljavaju niske nivoe anksioznih simptoma (Asghar, 2014). Dodatno, ispoljavanje niskog nivoa angažovanosti u školi povezano je sa akademskim problemima (Rosario et al., 2017) poput akademskog neuspeha i nižeg školskog postignuća (Li & Lerner, 2011; Wang & Fredricks, 2014). Na kraju, nizak nivo angažovanosti učenika u različitim studijama izdvojen je kao jedan od ključnih prediktora ranog napuštanja školovanja. Naime, empirijski dokazi sugerišu da niski nivoi školske angažovanosti predviđaju rano napuštanje ili prekid školovanja kod učenika različitog uzrasta, geografskog i kulturnog porekla (Archambault et al., 2017; Fall & Roberts, 2012; Henry et al., 2012; Wang & Fredricks, 2014). Do sličnih rezultata došli su i drugi autori koji su ustanovili da progresivno opadanje nivoa školske angažovanosti i generalno niski nivoi angažovanosti učenika tokom adolescencije predviđaju verovatnije napuštanje školovanja i/ili neuključivanje u sistem visokog obrazovanja (Janosz et al., 2008).

ZAKLJUČAK

Nalazi prikazanih studija upućuju da školska angažovanost može biti snažan protektivni resurs koji sa jedne strane povećava akademske kompetencije učenika, a sa druge smanjuje verovatnoću da učenici ispoljavaju probleme u ponašanju. Shodno tome, nameće se zaključak da angažovanost učenika može imati važno mesto u praksi prevencije problema ponašanja učenika, te da bi bilo celishodno tokom celokupnog obrazovnovaspitnog procesa planirati i primenjivati intervencije kojima se neposredno podstiče aktivna angažovanost učenika u školi.

LITERATURA

- Appleton, A. R., Christenson, S. L., & Furlong, M. J. (2008). Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. *Psychology in the Schools, 45*(5), 369-386. <https://doi.org/10.1002/pits.20303>
- Archambault, I., Janosz, M., Dupéré, V., Brault, M. C., & Andrew, M. M. (2017). Individual, social, and family factors associated with high school dropout among low-SES youth: Differential effects as a function of immigrant status. *British Journal of Educational Psychology, 87*(3), 456-477. <https://doi.org/10.1111/bjep.12159>

- Archambault, I., Janosz, M., Fallu, J., & Pagani, L. S. (2009). Student engagement and its relationship with early high school dropout. *Journal of Adolescence*, 32(3), 651-670. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.007>
- Asghar, H. (2014). Patterns of engagement and anxiety in university students – First year to senior year: Students’ work engagement and anxiety: are they related? In C. Pracana (Ed.), *Psychology Applications & Developments – Advances in Psychology and Psychological Trends Series* (pp. 248-262). Science Press.
- Brand, S., Felner, R.D., Seitsinger, A., Burns, A., & Bolton, N. (2008). A large scale study of the assessment of the social environment of middle and secondary schools: The validity and utility of teachers’ ratings of school climate, cultural pluralism, and safety problems for understanding school effects and school improvement. *Journal of School Psychology*, 46(5), 507-535. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.12.001>
- Chase, P., Hilliard, L., John Geldhof, G., Warren, D., & Lerner, R. (2014). Academic achievement in the high school years: The changing role of school engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(6), 884–896. <https://doi.org/10.1007/s10964-013-0085-4>
- Fall, A. M., & Roberts, G. (2012). High school dropouts: Interactions between social context, self-perceptions, school engagement, and student dropout. *Journal of Adolescence*, 35(4), 787-798. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.11.004>
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C., Paris, A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59–109. <https://doi.org/10.3102/00346543074001059>
- Henry, K. L., Knight, K. E., & Thornberry, T. P. (2012). School disengagement as predictor of dropout, delinquency, and problem substance use during adolescence and early adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(2), 156-166. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9665-3>
- Herrenkohl, T. I., Hill, K. G., Chung, I., Guo, J., Abbott, R., & Hawkins, J. D. (2003). Protective factors against serious violent behavior in adolescence: A prospective study of aggressive children. *Social Work Research*, 27(3), 179–191. <https://doi.org/10.1093/swr/27.3.179>
- Hirschfield, P. J., & Gasper, J. (2011). The relationship between school engagement and delinquency in late childhood and early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(1), 3–22. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9579-5>
- Hughes, J. N., Luo, W., Kwok, O. M., & Loyd, L. K. (2008). Teacher-student support, effortful engagement, and achievement: A 3-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 100(1), 1-14. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.100.1.1>
- Janosz, M., Archambault, I., Morizot, J., & Pagani, L. S. (2008). School engagement trajectories and their differential predictive relations to dropout. *Journal of Social Issues*, 64(1), 21-40. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.2008.00546.x>
- Ladd, G. W., & Dinella, L. M. (2009). Continuity and change in early school engagement: Predictive of children’s achievement trajectories from first to eighth grade? *Journal of Educational Psychology*, 101(1), 190-206. <https://doi.org/10.1037/a0013153>
- Lamari-Fisher, A., & Bond, A. M. (2021). Protective factors in preventing delinquency: Caregiver support, caregiver monitoring, and school engagement. *Journal of Community Psychology*, 49(7), 2818-2837. <https://doi.org/10.1002/jcop.22554>
- Li, Y., & Lerner, R. M. (2011). Developmental trajectories of school engagement across adolescence: Implications for academic achievement, substance use,

- depression, and delinquency. *Developmental Psychology*, 47, 233–247. <https://doi.org/10.1016/10.1037/a0021307>
- Li, Y., Lerner, J. V., & Lerner, R. M. (2010). Personal and ecological assets and academic competence in early adolescence: The mediating role of school engagement. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(7), 801–815. <https://doi.org/10.1007/s10964-010-9535-4>
- Li, Y., Zhang, W., Liu, J., Arbeit, M. R., Schwartz, S. J., Bowers, E. P., & Lerner, R. M. (2011). The role of school engagement in preventing adolescent delinquency and substance use: A survival analysis. *Journal of Adolescence*, 34(6), 1181–1192. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2011.07.003>
- Minnard, C. V. (2002). A strong building: Foundation of protective factors in schools. *Children and Schools*, 24(4), 233–246. <https://doi.org/10.1093/cs/24.4.233>
- Reschly, A. L., & Christenson, S. L. (2006). Prediction of dropout among students with mild disabilities: A case for the inclusion of student engagement variables. *Remedial and Special Education*, 27(5), 276–292. <https://doi.org/10.1177/07419325060270050301>
- Reschly, A. L., Huebner, E., Appleton, J. J., & Antaramian, S. (2008). Engagement as flourishing: The contribution of positive emotions and coping to adolescents' engagement at school and with learning. *Psychology in the Schools*, 45(5), 419–431. <https://doi.org/10.1002/pits.20306>
- Reyes, M. R., Brackett, M. A., Rivers, S. E., White, M., & Salovey, P. (2012). Classroom emotional climate, student engagement, and academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 104(3), 700–712. <https://doi.org/10.1037/a0027268>
- Rumberger, R. W., & Lamb, S. P. (2003). The early employment and further education experiences of high school dropouts: A comparative study of the United States and Australia. *Economics of Education Review*, 22(4), 353–366. [https://doi.org/10.1016/S0272-7757\(02\)00038-9](https://doi.org/10.1016/S0272-7757(02)00038-9)
- Ryan, R. M., Stiller, J., & Lynch, J. H. (1994). Representations of relationships to teachers, parents, and friends as predictors of academic motivation and self-esteem. *The Journal of Early Adolescence*, 14(2), 226–249. <https://doi.org/10.1177/027243169401400207>
- Sciarra, D., & Seirup, H. (2008). The multidimensionality of school engagement and math achievement among racial groups. *Professional School Counseling*, 11(4), 218–228. <https://doi.org/10.5330/PSC.n.2010-11.218>
- Simons-Morton, B. G., & Crump, A. D. (2003). Association of parental involvement and social competence with school adjustment and engagement among sixth graders. *Journal of School Health*, 73(3), 121–126. <https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2003.tb03586>
- Singh, K., Granville, M., & Dika, S. (2002). Mathematics and science achievement: Effects of motivation, interest, and academic engagement. *The Journal of Educational Research*, 95(6), 323–332. <https://doi.org/10.1080/00220670209596607>
- Sirin, S. R., & Rogers-Sirin, L. (2004). Exploring school engagement of middle-class African American adolescents. *Youth & Society*, 35(3), 323–340. <https://doi.org/10.1177/0044118x03255006>
- Steele, J. P., & Fullagar, C. J. (2009). Facilitators and outcomes of student engagement in a college setting. *The Journal of Psychology*, 143(1), 5–27. <https://doi.org/10.3200/JRLP.143.1.5-27>

- Stojanović, M., i Popović-Čitić, B. (2022). Osećaj pripadnosti školi - značaj za pozitivan razvoj i prevenciju problema u ponašanju učenika. *Nastava i vaspitanje*, 71(3), 403-423. <https://doi.org/10.5937/nasvas22034035>
- Voisin, D. R., & Elsaesser, C. (2016). Brief report: The protective effects of school engagement for African American adolescent males. *Journal of Health Psychology*, 21(4), 573–576. <https://doi.org/10.1177/1359105314531607>
- Wang, M. T., & Holcombe, R. (2010). Adolescents' perceptions of classroom environment, school engagement, and academic achievement. *American Educational Research Journal*, 47(3), 633–662. <https://doi.org/10.3102/0002831209361209>
- Wang, M. T., & Eccles, J. S. (2012). Adolescent behavioral, emotional, and cognitive engagement trajectories in school and their differential relations to educational success. *Journal of Research on Adolescence*, 22(1), 31–39. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2011.00753.x>
- Wang, M. T., & Eccles, J. S. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 28, 12–23. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2013.04.002>
- Wang, M., & Fredricks, J. (2014). The reciprocal links between school engagement, youth problem behaviors, and school dropout during adolescence. *Child Development*, 85(2), 72-737. <https://doi.org/10.1111/cdev.12138>
- Wang M. T., & Peck, C. S. (2013). Adolescent educational success and mental health vary across school engagement profiles. *Developmental Psychology*, 49(7), 1266-1276. <https://doi.org/10.1037/a0030028>
- Yang, C., Bear, G. G., & May, H. (2018). Multilevel associations between school-wide social– emotional learning approach and student engagement across elementary, middle, and high schools. *School Psychology Review*, 47(1), 45-61. <https://doi.org/10.17105/SPR-2017-0003.V47-1>
- Zingraff, M. T., Leiter, J., Johnsen, M. C., & Myers, K. A. (1994). The mediating effect of good school performance on the maltreatment-delinquency relationship. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 31(1), 62–91. <https://doi.org/10.1177/0022427894031001003>

THE IMPORTANCE OF STUDENT ENGAGEMENT FOR PREVENTION PRACTICE*

Dragana Bogičević***, Branislava Popović-Ćitić

University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

Introduction: *Modern prevention practice relies heavily on interventions aimed at strengthening protective factors, with increasing emphasis on the importance of student engagement in the school context. School engagement, as a multidimensional construct that includes behavioral, emotional, and cognitive components, is often associated with a range of positive developmental outcomes that can be used to prevent various types of behavioral problems in students.*

Aim: *Understanding the importance of school engagement in promoting positive development and preventing behavior problems in students.*

Methods: *A systematic review of relevant research studies in which the impact of school engagement on various aspects of student functioning was examined. Databases for study searches were APA PsycArticles, Springer-Link, Wiley, MEDLINE, SAGE, and ERIC.*

Results: *The results of the analysis consistently show that high levels of student engagement, particularly at the behavioral and emotional levels, are associated with generally better academic performance, desirable student social adjustment, expression of positive emotions, and use of effective problem/solving strategies. On the other hand, low student engagement is a significant predictor of various forms of behavior problems. Namely, research shows that low school engagement is related to frequent truancy, failure to complete school assignments, failure to follow school rules, and low attachment to school. In addition, insufficient student engagement in school is associated with various externalized and internalized problems, such as delinquent behavior, psychoactive substance abuse, and high levels of depressive and anxiety symptoms. Finally, student engagement is strongly associated with graduation and/or the continuing education. There is strong empirical evidence to suggest that low levels of student engagement are a significant predictor of early school leaving.*

Conclusion: *The findings of research studies unequivocally point to the conclusion that school engagement represents a strong resource for preventive practice and that it is expedient, during the entire educational process, to apply interventions that directly encourage the active engagement of students at school and consequently improve positive developmental outcomes and prevent various types of behavioral problems.*

Keywords: *student engagement, prevention practice, behavioral problems*

* This paper is part of the project “Social Deviance, Crime, and Behavioral Problems: Causes and Social Response” supported by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia (No. 451-03-47/2023-01/ 200096)

*** PhD student